



Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 MVA

Olje- og energidepartementet

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref. 20210382	Vår kontaktperson Martin Eggen	Dato 20.08.2021
------------	---------------------	----------------------	-----------------------------------	--------------------

Forslag til endringer i havenergilova og havenergilovforskrifta – høringssvar fra Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Vindkraftutbygging påvirker mange fugler, både trekkende, næringssøkende og stasjonære arter, samt annet naturmangfold. Påvirkningen skjer for det meste gjennom tap av leveområder (unntakelse), forringelse og fragmentering av leveområder og gjennom kollisjonsfare, da særlig for fugl og flaggermus.

For NOF er det høyst uklart hvordan vi kan bygge ut havvind i norske farvann uten å legge ytterligere press på sjøfuglbestander og bestander av trekkende arter som allerede er i tilbakegang. Kunnskap tilsier at havvind gir norske fugler nye utfordringer. Bestander av naturmangfold og fugleliv må sikres i et langsiktig perspektiv for å oppfylle nasjonale og internasjonale miljømål og FNs bærekraftsmål. Dette er NOFs utgangspunkt, og må ligge til grunn for all næringsvirksomhet i Norge, også den tilknyttet Olje- og energidepartementet.

Departementets forslag til havenergilov og havenergiforskrift beroliger ikke fordi de mangler klare prosessuelle krav som skal sikre at økosystemene ikke belastes (bærekraftig virksomhet). Et best mulig system for kunnskapsinnhenting og konsesjoner er helt avgjørende, og vi må ta lærdom av de mange feilene som er gjort ved bygging av vindkraftverk på land.

Vi etterspør også følgende forutsetninger for en legitim, bærekraftig havvindsatsing:

- Naturmangfoldloven må gjelde for alle norske havområder, inkludert den norske økonomiske sone (ut til og med 200 nautiske mil), og legges til grunn for utredningskrav, planer og konsesjoner.
- Havvind må tilpasses en ny marin verneplan for hele norsk økonomisk sone. Med andre ord må vi få fortgang i arbeidet med marint vern, der vi identifiserer og verner minst 30 prosent av de aller viktigste havområdene før vi deler ut arealene til andre formål.
- Handlingsplan for sjøfugler må på plass og koordineres med ulike næringsaktiviteter, inkl. havvind. Utarbeidelse av handlingsplan for sjøfugl ble vedtatt i 2016, men er enda ikke presentert. Norske sjøfuglbestander er redusert med cirka 35 prosent de to siste tiårene.
- Metode for å vurdere samlet belastning må utarbeides. Kumulative effekter gjør seg gjeldende for mange av våre trekkende arter når det etableres nye vindkraftverk langs vandringsveier. Dermed må det også være et internasjonalt samarbeid for å sikre naturverdiene, noe som også krever god nasjonal oversikt.

Strategiske planer og oppdatering av kunnskapsgrunnlaget

Energimeldingen *Energi til arbeid* varsler at nye områder skal vurderes for åpning i løpet av et par år. NOF stiller seg negativ til å åpne flere havområder for vindkraft før tilstrekkelig kunnskap og et solid forvaltningssystem er på plass. Skal havvindsatsingen ha legitimitet må myndighetene raskest mulig sørge for de nødvendige forutsetningene.

Den strategiske konsekvensutredningen for energiproduksjon til havs har store mangler, f.eks. finnes det ikke undersøkelser på trekkende fugler. Påvirkningen på fuglelivet og naturmangfold er avhengig at man finner best mulige steder for plassering, der arealkonfliktene og kollisjonsrisikoen er minst.

Flere av områdene er opplagt i konflikt med viktige fiskeressurser og leveområder for marine pattedyr og fugler, og bør ikke brukes i videre overordnet planlegging. De fleste områdene ligger nært kysten, midt i matfatet til mennesker, fugler og dyr. Et slikt eksempel er Sandskallen-Sørøya Nord, vest-nordvest for Sørøya i Hasvik og Hammerfest kommuner i Finnmark, bare 14 km ut fra Sørøya. Tettheten av sjøfugler og marint liv er særlig stort her, og har overlapper arealet med Tromsøflaket, særlig et verdifullt og sårbart område på grunn av et rikt naturmangfold. Det foreslåtte LoppHAVet marine verneområde grenser opp til havområdet man ønsker å utnytte til vindkraft.

Myndigheten må sette i gang kunnskapsinnhenting om naturmangfold i områder de har bestemt og/eller planlegger åpnes for havvind. Kunnskapsmanglene er så store at man ikke kan forvente at de avdekkes i prosjektspesifikke konsekvensutredninger. Her trenger man storskala overvåkning (radarundersøkelser o.l.) over et betydelig antall år for å bl.a. avdekke fugletrekk. Naturen er dynamisk og i endring. Dermed er dette også et kontinuerlig behov, slik at man sikrer at havvind ikke blir nok en negativ påvirkning på mange bestander i tilbakegang. Vi savner også temarapporter som oppsummerer dagens kunnskap og kunnskapsmangler om havvind. I sammenheng med Nasjonal ramme for vindkraft laget Miljødirektoratet en slik for fugl og (landbasert) vindkraft.

Vi viser videre til at Havforskningsinstituttet i rapporten *Potensielle effekter av havvindanlegg på havmiljøet* konkluderer med at med dagens kunnskap er det umulig å forutsi om den samlede effekten av havvindanlegg, og at det vil kreve flere år med undersøkelser å oppdatere kunnskapen. Konsekvensene for naturmangfoldet ved storstilt utbygging av havvind er altså i stor grad ennå ukjent. Spesielt stor er kunnskapsmangelen rundt fugleforekomster, ikke minst trekkende arter. Stort sett mangler den helt.

Krav til aktørene innen havvind

I sammenheng med de temaene regjeringen har til høring i denne omgangen er det kritisk viktig at det stilles strenge krav til aktørene som ønsker å bygge ut vindkraft til havs. De må kunne møte spesifikke vilkår til konsekvensutredninger, etterundersøkelser og opprydding etter endt konsesjonstid. Departementet planlegger å gjennomføre en såkalt prekvalifiseringsprosess. For å gi et slikt godkjenningstempel vil det selvsagt være fordelaktig at aktørene selv kan vise til betydelig kompetanse på å ivareta naturhensyn, men det offentlige må nødvendigvis være den førende part. Forvaltningen må sørge for ufravikelige krav til naturhensyn, og miljøfaglige råd må følges i alle ledd.

Det er NOFs oppfatning at det er miljøforvaltningen i Norge, representert ved Miljødirektoratet, som må forhåndsdefinere tydelige krav for å ivareta naturmangfold, inkludert program for konsekvensutredning. Her kan kriterier knyttet til teknologiutvikling som i fremtiden kan tenkes å dempe konflikten med naturverdier inkluderes, f.eks. ved prekvalifisering av aktører med planer om å etablere seg på Utsira Nord. Utbygging av energianlegg krever store inngrep i naturen, og det er naturlig at Miljødirektoratet, som miljømyndigheter, sørger for tilstrekkelig helhetsperspektiv. Miljødirektoratet må også sikres reell innflytelse i konsesjonsprosessene.

Departementet forslag legger ikke opp til dette. Ordlyd knyttet til miljøhensyn er generell svak. I veilederen skrives det f.eks. (side 6): *Dette [natur og miljø] er momenter som vil bli vurdert av departementet i en konsesjonsprosess og som kan få betydning for plasseringen av vindkraftverket.* Her er det naturlig å bytte ut ordet *kan* med *skal*.

På side 10 skrives det videre: *Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Dersom det mangler kunnskap om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes.* Dette reagerer vi sterkt på, da det er opplagt at fugletrekk og fugleforekomster til havs er mangelfullt kartlagt i samtlige havområder. Her videreføres en praksis fra konsesjonssystemet for landbasert vindkraft som har vært kritisert gjennom en årrekke. I tillegg bemerker vi at miljømyndighetene ikke får en rolle dersom veilederen og formelle ansvarsforhold ikke endres.

Grønn kraft?

Som kommunisert er det NOFs klare holdning at havvindutbyggingen ikke må innebære ytterlige negative påvirkningsfaktorer på sjøfuglene og trekkfugler generelt. Selv med en strenge formelle prosesskrav og grundige konsekvensutredninger, og betydelig vekt på føre-var-prinsippet ved usikkerhet i konsesjonsbehandlingen, er det opplagt at havvind raskt kan komme i konflikt med sjøfuglenes interesser. Fornybar energi kan erstatte fossil energi, og således ha et betydelig miljøaspekt i seg. Å sannsynliggjøre eller vise hvordan økt fornybar energiproduksjon vil erstatte fossil energibruk, og hvordan dette kan gjøres ved å unngå eller i størst mulig grad minimere påvirkningen på en allerede presset natur, er et ansvar sentrale myndigheter må ta. Aspektene vi skisserer her er ikke godt nok kvittert ut i energimeldingene. Vi forventer at dette delvis bøtes på i konsesjonsbehandlinger. Formålet med konsesjonen må formuleres tydelig, og konsesjonsvedtaket må på en oversiktlig måte vise negative og positive sider ved vedtaket, og hvordan disse er vektlagt. Kunnskapsmangel og bruk av naturmangfoldlovens paragrafer, inkl. føre-var-prinsippet ved usikkerhet, må også sammenstilles på en oversiktlig måte.

For Norsk Ornitologisk Forening

Kjetil Aa. Solbakken [sign.], generalsekretær

KOPI:

Klima- og miljødepartementet (KLD)

Miljødirektoratet